

Сполучники

за роллю в мові

за будовою

Сурядні: *i, a, чи, або, але*

Підрядні: бо, що, як, ніби

Прості: і, а, та, що

Складні (можна розкласти на частини): *щоб, якби, зате*

Складені (два й більше слова): *тому що,* для того щоб

Прочитайте прислів'я, вставляючи на місці крапок пропущені сполучники. З'ясуйте функцію кожного з них. Поясніть уживання розділових знаків.

Наука в ліс не веде, ... з лісу виводить. ... добре жити, треба працю любити. ... такий до роботи, ... до розмови. В очі любить, ... за очі гудить. М'яко стелить, ... твердо спати. Не той урожай, ... в полі, а той, ... в коморі. (*Нар. творч.*)

Перевіримо:

Наука в ліс не веде, проте з лісу виводить. Щоб добре жити, треба працю любити. Якби такий до роботи, як до розмови. В очі любить, а за очі гудить. М'яко стелить, та твердо спати. Не той урожай, що в полі, а той, що в коморі. (*Нар. творч.*)

Сполучники сурядності

Групи	Сполучники	Значення
Єднальні	і (й), ma, і…і, ні…ні	Поєднання, приєднання
Протиставні	а, але, та (в знач. але), проте, зате	Протиставлення, зіставлення
Розділові	або, чи, або…або, чи…чи	Несумісність, чергування явищ

Сполучники підрядності

Групи	Сполучники
Причинові	бо, через те що, тому що, завдяки тому що, у зв'язку з тим що, оскільки та ін.
Часові	ледве, тільки, щойно, як, як тільки, після того як
Мети	щоб, аби, для того щоб, щоби
Умовні	якби, якщо, коли б, аби, як, як тільки та ін.
Порівняльні	як, мов, наче, неначе, ніби, нібито, начебто, мовбито, що та ін.
Допустові	хоч, дарма що, хай, незважаючи на те що
Міри, ступеня	аж, що аж, що й
З'ясувальні	що, як, ніби та ін.

Розрізняй!

Підрядний сполучник	Сполучне слово
не буває членом речення;	є членом речення;
на нього не падає	може вимовлятися
логічний наголос;	з логічним наголосом;
речення не можна	речення можна
перетворити на питальне;	перетворити на питальне;
можна замінити лише	можна замінити іншим
іншим сполучником	сполучним словом

Порівняй!

Сполучники	Однозвучні слова
Зайшов, <mark>щоб</mark> нагадати.	<u>Що б</u> тебе могло переконати?
Втомився, <i>зате</i> все дописав.	Я вдячна тобі <u>за те</u> .
Робота складна, <i>проте</i>	<i>Про те</i> навіть і не нагадуй.
цікава.	
Якби зміг, попередив би.	<i>Як би</i> це вам краще пояснити?
Якже (=якщо) не зволікати-	<i>Як же</i> тепер це нам з тобою
меш, то все встигнеш.	виправити?

Записати речення, підкреслити в них сполучники, визначити їх вид за будовою та за роллю в мові.

- Сонце зайшло, проте ще було видно.
- Вітерець весняний тихесенько дише, немов діточок до сну колише.
- Далечінь то бралася золотим полиском надвечір'я, то горіла синім вогнем, то куталася у фіолетові сутінки.

Давайте перевіримо

- Сонце зайшло, <u>проте</u> ще було видно. (складний, сурядності)
- Вітерець весняний тихесенько дише, немов діточок до сну колише. (складний, підрядності)
- Далечінь то бралася золотим полиском надвечір'я, то горіла синім вогнем, то куталася у фіолетові сутінки. (простий, сурядності)

Записати речення, вставивши замість крапок потрібні сполучники.

- Дерево стояло ще голе,...на вітах його вже починалося пташине життя.
- Стояв травень,...було душно,...улітку.
- Книга вчить,...на світі жить.
- Наука в ліс не веде,...з лісу виводить.
- Краще догана мудрого,...похвала дурного.
- Мудрий не все каже,...знає,...дурний не все знає,...каже.
- Треба нахилитись,...з криниці напитись.

Давайте перевіримо

- Дерево стояло ще голе, та на вітах його вже починалося пташине життя.
- Стояв травень, **але** було душно, **як** улітку.
- Книга вчить, як на світі жить.
- Наука в ліс не веде, але з лісу виводить.
- Краще догана мудрого, ніж похвала дурного.
- Мудрий не все каже, **але** знає, **а** дурний не все знає, **але** каже.
- Треба нахилитись, щоб з криниці напитись

П.37 (вивчити правила), впр.291 (пис.): виписати з тексту речення, у яких є сполучники сурядності та підрядності.